

Flora- og vegetasjonstypeundersøkelser
i
ni løvskogsområder i Troms

A. Granmo

Rapport til Fylkesmannen i Troms

2005

INNHold

INNLEDNING	3
MATERIALE OG ARBEIDSMÅTE	4
DE ENKELTE OMRÅDENE	5
BALSFJORD KOMMUNE	5
Langvannslia	5
BARDU KOMMUNE	7
Bergskletten	7
Blåberget	9
Klyvimyrbekken	11
Rydningstverrelvli	12
MÅLSELV KOMMUNE	14
Bjørkåsen	14
Brennskoglia ('Devdislia')	16
TROMSØ KOMMUNE	18
Elvkrakneset	18
Tønsvikdalen nedre	20
LITTERATUR	22
Vedlegg: Tab. 1. Planteliste for undersøkte områder [8 pp.]	23

INNLEDNING

Firma Naturkonsulenten fikk ultimo juli 2005 oppdrag med å utføre "Botaniske fagutredninger for utvalgte områder i forbindelse med verneplan for rik løvskog i Troms", med formål å skaffe bedre botanisk dokumentasjon om dem. Innenfor de gitte økonomiske rammer ble 9 områder undersøkt mht inngrep, flora, vegetasjonstyper. Områdene var fordelt på fire kommuner, med én lokalitet i Balsfjord kommune, fire i Bardu kommune, og to i henholdsvis Målselv og Tromsø kommune.

En del bladlav og sopp ble inkludert i observasjonene, men utgjør selvsagt bare en liten del av det som kunne vært funnet og bestemt ved mer tidsbruk. Det var likevel viktig i foreliggende undersøkelse å få resultatene noenlunde snart presentert i skriftlig form.

De naturgitte forhold i mange løvskogslir i landsdelen gjør det meget vanskelig å danne seg endog kun en grov oversikt over flora og vegetasjonstyper bare ved en dagsbefaring. Det gjelder selv over begrensede areal som et par kvadratkilometer. Terrenget, som ofte har blokker og stener i bunnen, og den tette, mannshøye vegetasjon, byr på store utfordringer for enhver som skal ferdes der. Det blir da en slags stikkprøveundersøkelse, hvor en er nødt å slutte seg til resten av områdets karakter ut fra en visuell studie i felt og på kart, og trekke slutninger ut fra en kombinasjon av dette og befaringsgrunnlaget med basis i tidligere erfaring. Til tross for dette, og de dels ugunstige værforhold under feltarbeidets utførelse i store deler av august 2005, håper jeg likevel at resultatene kan bidra til et bredere og sikrere fundament for vurdering av områdenes naturverdier.

Tromsø, 15. oktober 2005,

Alfred Granmo

MATERIALE OG ARBEIDSMÅTE

Det er kun egne undersøkelser som ligger til grunn for resultatene i denne rapporten. Det er heller ikke trukket inn data fra eventuelle tidligere undersøkelser for sammenligning eller diskusjon. Eksemplarer av enkelte arter av planter, sopp og lav er blitt samlet inn for kontrollbestemmelse eller nærmere undersøkelse. Det aller meste av slikt materiale er tatt preparert og tatt vare på, og vil i slutten av året bli deponert til Tromsø Museum, for innordning i samlingene der.

I klassifiseringen av vegetasjonstyper er nyttet den inndeling som er brukt av Fremstad (1998). I angivelse av naturtyper er brukt kodene angitt i Direktoratet for naturforvaltnings håndbok (1999: vedl. 3, Kodetabell for naturtyper). Rødlistede arter er anmerket i hht Direktoratet for naturforvaltnings nasjonale rødliste (1999). Navna for karplanter følger stort sett 6. utgave av Lids flora (Lid & Lid 2005).

Geologiske data er hentet fra kart med beskrivelse av Zwaan et al. (1998) for kommunene Balsfjord og Tromsø, og av Gustavson (1974) for de to øvrige, Bardu og Målselv.

Topografiske høydeangivelser er enten angitt i meter over havet (m o.h.), eller bare meter (m). Angitte stammediametre for trær refererer til diameter i brysthøyde, ca. 1,3 m over bakken.

Statens kartverk, forkortet SK.

Blåberget

Kart: M711, 5-NOR-utg. Delvis ajour pr. 2000. SK 2000. 1432 I. Bardu. UTM WGS84 34W DB 008,370 (senter; 200 m o.h.) Områdets høydeintervall: 110-500 m.

Lokaliteten er en ca. 8 × 0,75 km sørvestvendt li ved foten av Blåberget (Geavstoaivi) ved Bardujord. Den er begrenset av Skilbekken i nord og Tverrelvdalen i sør. I nederste del grenser den mot veien forbi Nordhus og Berglund. Over 300 m er det bare utilgjengelige nakne stup og kløfter. Lia har mye rasmark med mange store og mindre blokker, delvis vegetasjonsdekte. Der er også flere bekkefar med nakne blokker og stein, og med vifter og voller av grus og stein på sidene.

Geologi: Glimmerskifre og glimmergneiser. Litt kvartsitt i lifoten. Litt marmor i sørenden. Kvartære løsavsetninger på flata inntil lifoten (Gustavson 1974).

Naturtyper: F04, F05, A05; F06. F07.

Omtrentlig befaringsområde: 1) Fra bruket Fagerheim mot nordvest ca. 700 m, så opp lia i sørøstlig retning til 260 m o.h. ovenfor Fagerheim. Herfra tilbake. 2) Inn fra Nordhus og parallelt med Skilbekken i ca. 200 m avstand opp til 200 m. Så tilbake.

1. Inngrep, kulturpåvirkning

1.1. Bruket Fagerheim (nedlagt og brakkmark) med bygninger er sentralt i områdets sørlige halvdel.

1.2. Granfelt (25 – 30-års) i nedre del (160-190 m) av området ved Skilbekken, med 4-5 mål dyrka eng nært feltet. I areal er det hele ubetydlig i forhold til resten av lia.

1.3. Linje (tlf./kraft- ?) fra veien nært Berglund og frem til Fagerheim.

2. Dominerende vegetasjonstyper

Langs lias sørvestlige grense veksler engskog av bjørk og litt gråor med heiskog av bjørk og furu på forhøyninger i terrenget. Mellom dette og lifoten (ml. 120 og 180 m) er det flater med dels rikmyr og sumpskog, dels tidligere beita, oppdyrka eller slått mark, nå tilvokst av bregner. Fra 180 til omtrent 230 m er oreskog det mest fremtredende. Over dette er det høgstaudebjørkeskog.

2.1. Gråor-heggeskog

av høgstaude-strutsevang-utforming (C3a), er typisk i nedre deler opp til rundt 230 m. Gråor, rogn, hegg og villrips er de vanlige lignosene. Gammel dyrka mark på flatene inntil lifoten ved Fagerheim, er ennå ikke invadert av skog, men fremtrer som vide strutsevingenger med soner av bringebær i grense mot skogen omkring. Opp til 200 m er bregnene dominerende og urter utenom ser man bare spredt. I lias nordende forekom bestander av skogsvinerot i nederste del av oreskogen. Først ved ca. 200 m får høge stauder mer lys og plass, slik som vendelrot, kranskonvall, mjøduert, trollbær, hundekveke. Ormetelg og litt sauetelg blir vanligere å se. Småfallen gråor og hegg fantes helt til ca. 260 m. Silkeselje kan finnes i oreskogen, men det meste av trærne er høyere opp.

2.2. Høgstaudebjørkeskogen

av høgstaude-bjørk-utforming (C2a), har flere steder silkeselje, noen av dem er trær av betydelig elde og størrelse. Vanlige arter er bl.a. bringebær, kranskonvall, linesle, hundekjeks, skogstjerneblom, ormetelg.

2.3. Skog-/krattbevokst rikmyr (M1)

Nordvest for Fagerheim er små bakkemyrer atskilt med bjørke-furuskog. Her er et betydelig innslag av blåtopp, og mye fjellføstjerne. Flere kravfulle arter finnes, som breiull, gulstarr, hårstarr, dvergjamne, bjønnbrodd, myrsnelle. Dessuten engsnelle, trådstarr, bjønnskjegg, litt sumphaukeskjegg, sølvbunke, rødsvingel, flaskestarr, fjelltistel, bukkeblad. Spesielt i kantene ble notert tegebær, åkersnelle, svarttopp, harerug, vanlig tettegras, dvergmaure. Noe busker forekommer, mest i kanten: grønnvier, setervier, bleikvier, litt gråor og bjørk. I bunnen brunmoser, f.eks. piperensermose (*Paludella squarrosa*), gullmose (*Tomenthypnum nitens*), men også rosetorvmose (*Sphagnum warnstorffii*). På tuer var likeledes torvmoser (*Sphagnum* spp.) I en bakkemyr i nærheten av oppdyrka engstykke ved Skjelelva ble også funnet flere stortveblad, tvebustarr og fjellsnelle. – Da det kun var en spredt krattvekst på disse myrpartiene, kunne de kanskje heller føres til middelsrik fastmattemyr. Siden arealene er små, så er en kanteffekt av vierkratt også ute på myra å vente.

3. Vegetasjonstyper av mindre utstrekning

3.1. Skogen nærmest veien ved lias sørvestgrense er ikke spesielt undersøkt, men deler av den passer inn i *høgstaudebjørkeskog* av typen *lågurt-utforming med spredte høgstauder* (C2c). Det er en bjørkeskog med noe gråor, hvis feltskjikt er dominert av tegebær, hengeaks og hundekveke. Mjødurt og vendelrot fins, og norsk vintergrønn. Andre deler her er heiskog med bjørk og furu.

3.2. Rik sumpskog (E4)

150 m nordvest for bruket Fagerheim og 30 m øst for gårdsveien var et fuktig, flatt bjørkeskogsområde (E4) i en forsenkning med en liten bekk gjennom. I blanding med (mest lavtvoksende) høgstauder, bl.a. sumphaukeskjegg og ballblom, vokste her mye hengeaks. Sølvbunke og tegebær var vanlige; dessuten marisko, skogmarihand, fjellfiol, engsnelle, legevintergrønn. I bunnen var fagermoser (*Plagiomnium* spp.) og palmemose (*Climacium dendroides*). - Litt høyere, nordvest for denne bjørkeskogen, var det et større, svakt skrånende område, overrislet av vann. Trærne her var bjørk og svartvier/setervier. Feltsjiktet var helt dominert av 3-4 arter: myrsnelle i blanding med engsnelle, gulsildre og fjellfrøstjerne. Dertil kom bl.a. myrmaure, jåblom, perlevintergrønn, fjelltistel; en god del mjødurt og sølvbunke. Rikmoser i bunnen. Sumpskog ble også sett bak rikmyra ved Skjelelva (se 2.3.)

4. Forekomst av påvekstsamfunn, gammelskog, læger o.a.

Gråorskogen hadde mye døde og døende trær, især av den svært elgspiste rogn. Gråor var noen steder ødelagt av den vanlige "oredøden", som ikke er uvanlig å se mange steder i Nordnorge, nevnt allerede av Jørstad (1928). Alle rogn var skadet av elg. På barken på undersiden av enkelte store rognestammer ble funnet puteglye (*Collema fasciculare*). Puteglye er i hht rødlista norsk ansvarsart. På stammebasis av rogn både glattvrenge (*Nephroma bellum*) og grynvenge (*N. parile*). Vanlig var raggkjuke (*Trametes hirsuta*) på rogn, ildkjuke (*Phellinus igniarius*) og knuskkjuke (*Fomes fomentarius*) på bjørk. Flere store silkeseljer hadde store flak av skrubbenever (*Lobaria scrobiculata*). På en enorm, gammel silkeselje i nærheten av Skilbekken (190 m o.h.) var rikelig med skrubbenever og lungenever (*Lobaria pulmonaria*). Treet var énstammet opp til 3 m, med en diam på 1,2 m, og delte seg derfra i tre stammer. Plassen under treet var svært opptrukket av elg. Målerangrep ble sett på bjørk, hegg og vier, intet på gråor.